

شناسه دستور	قانون و مقررات - دستور جلسه (۱)
عنوان دستور	بررسی پیشنهادات راجع به اصلاح قانون و آیین‌نامه تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی
شرح دستور	<p>پس از گذشت قریب به ۴۸ سال از زمان تصویب اولین قانون سرمایه‌گذاری خارجی در ایران، "قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی" پس از طی پیچ و خم‌های فراوان در تاریخ ۱۳۸۱/۰۳/۰۴ به تصویب رسید که جایگزین قانون پیشین یعنی قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی مصوب ۱۳۳۴ گردید. آیین‌نامه اجرایی قانون مذکور نیز در همان سال و در تاریخ ۱۳۸۱/۰۶/۲۴ تصویب شد. در واقع هدف از تصویب قانون یاد شده، فراهم آوردن بستر قانونی مناسب جهت جذب و به خدمت گرفتن سرمایه و فن‌آوری خارجی و تحقق بخشیدن به توسعه اقتصادی کشور می‌باشد.</p> <p>لازم به ذکر است که در عین وجود کاستی‌ها، قانون جدید در مقایسه با قانون قبلی از نقاط قوت، ویژگی‌ها و مزایای قابل توجه و اعطای پوشش حمایتی وسیعی برخوردار است. با این وجود گفتنی است که مشکلات و موانع زیادی طی سالهای تحریم در راه جذب سرمایه‌گذاری خارجی وجود داشته است که اهم آن به شرح زیر می‌باشد:</p> <p>(۱) موانع حقوقی موجود در قانون اساسی؛ (۲) موانع حقوقی مرتبط با حقوق مالکیت معنوی؛ (۳) موانع حقوقی موجود در قوانین و مقررات بیمه؛ (۴) موانع سیاسی؛ (۵) به طور اخص ابهامات قوانین ذیربط سرمایه‌گذاری خارجی.</p> <p>از حدود یکسال پیش، دبیرخانه کمیته ماده ۱۲ با استعانت از نتایج بررسی‌های کارشناسی کمیسیون سرمایه‌گذاری اتاق ایران، اقدام به تکمیل مدارک و مستندات در حوزه شناسایی مشکلات موجود در حوزه سرمایه‌گذاری خارجی و برگزاری جلسه کارشناسی نموده است که نتایج این اقدامات منتهی به طرح موضوع "چالش‌های قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی و آیین‌نامه آن و ارائه پیشنهادات اصلاحی" در این جلسه شده است.</p>
ایرادات و مشکلات مطروحه	<p>اهم چالش‌های قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی و آیین‌نامه آن شامل موارد زیر می‌باشد:</p> <p>❖ الف- حل و فصل اختلافات سرمایه‌گذاری خارجی</p> <p>یکی از چالش‌برانگیزترین موضوعاتی که سرمایه‌گذاری خارجی با آن مواجه است، چگونگی حل و فصل اختلافات می‌باشد، علاوه بر محدودیت پیش‌بینی شده در اصل ۱۳۹ قانون اساسی، ماده ۱۹ قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی، در فصل حل و فصل اختلافات مرجع صالح را دادگاه‌های داخلی قرار داده است. به موجب این ماده چنانچه اختلافات در خصوص سرمایه‌گذاری‌های موضوع این قانون، از طریق مذاکره حل و فصل نگردد، در دادگاه‌های داخلی مورد رسیدگی قرار می‌گیرد مگر آنکه در قانون موافقتنامه دو جانبه سرمایه‌گذاری با دولت متبوع سرمایه‌گذار خارجی، در مورد شیوه دیگری از حل و فصل اختلافات توافق شده باشد.</p> <p>ضمن این که در اغلب موارد قانون اجرای توافقات دو جانبه به هنگام تصویب مجلس متضمن شرط رعایت ماده ۱۳۹ هستند از سوی دیگر، باید به این نکته توجه داشت که سرمایه‌گذار خارجی و ملزومات آن همچون تأمین مالی پروژه‌های بزرگ مستلزم پذیرش مکانیسم حل و فصل دعاوی در مراجع بی طرف (با ترجیح داوری) و سرمایه‌گذار خارجی غالباً به بی طرفی دادگاه‌ها و دیوان‌های محلی در حل و فصل اختلافاتی که احتمالاً میان او و کشور میزبان به وجود می‌آید، اطمینان ندارد و این عدم اطمینان، در بیشتر موارد قابل توجیه است. همین مورد را می‌توان در فرضی تصور کرد که سرمایه‌گذار ایرانی در کشوری خارجی قصد سرمایه‌گذاری دارد از این که در صورت حل اختلاف مجبور باشد به دادگاه‌ها همان کشور مراجعه کند (به خصوص در مواردی که قوانین آن کشور برای او ناآشنا باشد) احساس امنیت نخواهد کرد.</p>

❖ ب- چندگانگی کانون‌های تصمیم‌گیری:

یکی از بزرگترین تنگناها در اجرای قانون‌ها و راهکارهای سرمایه‌گذاری خارجی، چندگانگی کانون‌های تصمیم‌گیری است. اگر چه قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی، بر آن بوده است که با تشکیل سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران در چارچوب وزارت امور اقتصادی و دارایی همه‌نهادهای وابسته به سرمایه‌گذاری خارجی را یکجا گرد آورد، ولی سرمایه‌گذاران خارجی برای فعالیت در ایران تنها با این سازمان کار ندارند. این وضع، موجب سرگردانی و سرخوردگی سرمایه‌گذاران می‌شود.

❖ ج- مسائل مربوط به دادوستدها و جابجایی‌های ارزی و تضمین خروج ارز و نحوه پرداخت (موانع**نظام بانکی)**

قانون سرمایه‌گذاری خارجی، سرمایه‌گذار خارجی را ملزم کرده است که تنها از ارزهای شناخته شده از سوی بانک مرکزی برای دادوستدهای ارزی بهره‌گیرد و همه این فعالیت‌های بانکی نیز باید از راه سیستم‌های بانکی مورد تأیید بانک مرکزی صورت پذیرد. همچنین، این قانون سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران را، ناظر بر چگونگی بهره‌گیری از سرمایه‌های خارجی شناخته است.

یکی از مواردی که ممکن است برای سرمایه‌گذار خارجی مساله باشد، مشکلات مربوط به نرخ ارز است.

مروری بر روند دو ساله اخیر عملیات اجرایی نظام بانکی نشان می‌دهد که در این زمینه مشکلات عمده‌ای در راه جذب سرمایه‌های خارجی وجود دارد، نظام بانکی کشور، به علت ساختار عمدتاً دولتی- انحصاری و بدون رقابت خود، تاکنون به طور شایسته در صدد انطباق خویش با دیگر نظام‌های بانکی جهان بر نیامد و از تحولات مربوط به توسعه خدمات و بازارهای پولی و اعتباری، توسعه تکنولوژی ارتباطات، مشارکت با بانک‌ها و موسسات مالی معتبر در جهان در زمینه توسعه منابع خود غافل مانده است.

نکته دیگر آن است که علیرغم تصریح تبصره ۳ بند ج ماده ۱۷ به تکلیف بانک مرکزی در تأمین معادل ارزی وجوه قابل انتقال، بانک مرکزی از ارائه تضمین به سرمایه‌گذاران خارجی برای تأمین ارز خودداری می‌کند که این امر مشکلاتی را برای تأمین سرمایه پروژه‌های فاینانس خارجی ایجاد کرده است.

نکته دیگر آن است که اکثر پروژه‌های بزرگ نیازمند تضمین‌های دولتی (sovereign guarantee) هستند که در حال حاضر توسط دولت ارائه نمی‌شوند. تضمین‌های مذکور در برنامه پنجم و ششم نیز به صورت محدود (در حد تضمین پرداخت‌های معین قراردادی و نه تضمین کل پرداختها) ارائه می‌شود.

❖ د- ممنوعیت مالکیت اتباع بیگانه و بخش‌های مرتبط با فروش و انتقال سهام

بنابر قانون مربوط به تملک اموال غیر منقول اتباع خارجی، قانون سرمایه‌گذاری خارجی نیز این اصل را پذیرفته و سرمایه‌گذاران خارجی را از مالکیت اموال غیرمنقول در ایران، بی بهره کرده است البته، قانون سرمایه‌گذاری برای گشودن این تنگنا، به سرمایه‌گذاران خارجی این پروانه را داده است که با به ثبت رساندن یک شرکت ایرانی، فعالیت‌های خود را در آن چارچوب انجام دهند و با توجه به ایرانی بودن شرکت، گواهی مالکیت املاک را پیدا کنند. به هر روی، باید دانست که سرمایه‌گذار خارجی، با نگهداشت هویت خارجی خود، نمی‌تواند از حقوق مالکیت برخوردار شود. چنانکه پیش از این نیز یادآور شدیم، قانون سرمایه‌گذاری، بسیار کوشیده تا زمینه سرمایه‌گذاری خارجی را آسان سازد، ولی همزمان تنگناهای قانونی نیز برای این فعالیت‌ها پیش بینی کرده است. از جمله می‌توان از سقف سرمایه‌گذاری‌های خارجی در بخش‌های اقتصادی یاد کرد. قانون سرمایه‌گذاری خارجی، به سرمایه‌گذاران خارجی پروانه نمی‌دهد که بیش از اندازه‌ای که برای هر رشته از بخش‌های اقتصادی شناخته شده، فعالیت و سرمایه‌گذاری کنند.

<p>بنابراین، هرگاه گنجایش یک رشته پر شده باشد، سرمایه‌گذاران خارجی از فعالیت در آن رشته بازداشته خواهند شد. ملاک و نحوه محاسبه تکمیل گنجایش یک رشته مشخص نیست. همچنین، برخی از کارشناسان بر این باورند که ممنوع بودن سرمایه‌گذاری دولتی خارجی، باید از قانون جلب و حمایت از سرمایه‌های خارجی برداشته شود، زیرا برآستی اقتصاد کشور را از بخش بزرگی از سرمایه جهانی که دولتی است بی بهره می‌کند. همچنین در مورد شرط ملی کردن، درست است که قانون تشویق پرداخت غرامت را پیش‌بینی کرده ولی نحوه پرداخت غرامت شفاف نیست. شرطی که از مهمترین شروط جهت امنیت خاطر سرمایه‌گذار خارجی محسوب می‌شود.</p>	
<p>جلسه کارگروه کمیته موضوع ماده ۷۶، به منظور بررسی پیشنهادات مربوطه در حوزه قوانین و مقررات سرمایه‌گذاری خارجی و جمع‌بندی و یکپارچه‌سازی نقطه نظرات بخش خصوصی در این حوزه در تاریخ ۱۳۹۵/۰۷/۲۶ با حضور نمایندگان از کمیسیون سرمایه‌گذاری، کمیسیون حمایت قضایی و مالکیت فکری، معاونت اقتصادی اتاق ایران و اتاق‌های بازرگانی تهران، مشهد و قزوین، برگزار شد و پیشنهاد اصلاح قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب سال ۱۳۸۰ و آیین‌نامه اجرایی قانون مصوب سال ۱۳۸۱ مورد بررسی قرار گرفت. نهایتاً مقرر شد که با توجه به اینکه کمیسیون سرمایه‌گذاری اتاق ایران تاکنون نقطه نظرات سرمایه‌گذاران خارجی که در ایران فعالیت داشته‌اند را جمع‌آوری و پیشنهادات اصلاحی را تهیه نموده است در ادامه نیز با استفاده از مشورت مجدد با برخی ذی‌نفعان و همچنین استفاده از نتایج مذاکرات صورت گرفته در این جلسه، آخرین ویرایش پیشنهادات اصلاح قانون و آیین‌نامه را جهت طرح در جلسه کمیته تدوین نماید.</p>	<p>جمع‌بندی کارگروه کارشناسی</p>
<p>به شرح جداول پیوست</p>	<p>پیشنهاد کمیسیون سرمایه‌گذاری اتاق</p>
<p>۱. قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۰ ۲. آیین‌نامه قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۱</p>	<p>فهرست مستندات و مدارک پشتیبان</p>

کمیته موضوع ماده ۱۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

پیوست

دستور جلسه پنجاه و ششمین نشست کمیته ماده ۱۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مورخ ۹۶/۰۹/۱۳

بخش اول

بررسی پیشنهادات راجع به

آیین نامه تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

بخش اول: بررسی پیشنهادات آیین نامه تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

ردیف	متن مقرر	شرح اشکال	پیشنهاد اصلاحی
۱	<p>ماده ۳</p> <p>پذیرش سرمایه‌گذاری خارجی براساس قانون و ضوابط مندرج در این آیین‌نامه در چارچوب‌روش‌های زیر میسر است. جدول روش‌های سرمایه‌گذاری خارجی، ویژگی‌ها و تسهیلات قابل‌ارایه در چارچوب‌قانون توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و اعلام می‌گردد.</p> <p>الف - سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی</p> <p>ب - سرمایه‌گذاری خارجی در چارچوب ترتیبات قراردادی شامل انواع روش‌های «ساخت، بهره‌برداری و واگذاری»، «بیع متقابل» و «مشارکت مدنی»</p>	<p>ملاحظه می‌گردد که ماده ۳ ناظر به انواع روش‌های سرمایه‌گذاری است که با توجه به این نکته چارچوب‌های قراردادی فقط بخشی از انواع سرمایه‌گذاری و بیانگر مصادیق سرمایه‌گذاری مستقیم می‌باشد لذا پیشنهاد می‌گردد تا متن بندهای الف و ب ماده اصلاح گردد.</p>	<p>ماده ۳:</p> <p>الف- سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کلیه بخش‌هایی که فعالیت بخش خصوصی در آن مجاز می‌باشد که از طرق مختلف از جمله در هر یک از قالب‌های قراردادی شامل انواع روش‌های «ساخت، بهره‌برداری و واگذاری»، «بیع متقابل» و «مشارکت مدنی» قابل انجام است.</p> <p>ب- سرمایه‌گذاری غیر مستقیم خارجی از جمله سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه و بورس اوراق بهادار</p> <p>نتیجه جلسه کمیته مورخ ۹۶/۰۸/۱۵:</p> <p>در این موضوع، پیشنهادات پیرامون کاهش حصریات در تعاریف بود، به نحوی که نگارش متن مقرر به ترتیبی باشد که انواع سرمایه‌گذاری خارجی را محدود به موارد موجود نکند و در بند (ب) آیین‌نامه، عبارت "سرمایه‌گذاری پورتفولیو (بازار سهام) و سایر روش‌های مجاز طبق قانون" به انتهای بند اضافه گردد.</p>

بخش اول: بررسی پیشنهادات آیین نامه تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

ردیف	متن مقرر	شرح اشکال	پیشنهاد اصلاحی
۲	مورد ۱-۲ از بند ب ماده ۴ محدودیتی از نظر درصد مشارکت سرمایه گذاری خارجی وجود ندارد.	<p>با نگاهی به ماده ۳۵ قانون تاسیس شرکت های بیمه که اشعار می‌دارد: "بیش از ۲۰ درصد سهام موسسات بیمه ایرانی را نمیتوان به اشخاص حقیقی یا حقوقی تبعه خارج واگذار کرد و واگذاری سهام آنان باید با موافقت قبلی بیمه مرکزی ایران باشد."</p> <p>و نیز، بند د ماده ۳۲ قانون پولی و بانکی کشور که مقرر می‌دارد: "بانکهای ایرانی نمی توانند بیش از ۴۰ درصد سهام خود را به اتباع خارجی یا اشخاص حقوقی که صد درصد سرمایه آن متعلق به اتباع ایرانیست منتقل نمایند. انتقال سهام بانک های ایرانی به دولتهای خارجی مطلقا ممنوع است."</p> <p>ملاحظه می گردد سرمایه گذاری در همه بخش ها کاملا آزاد نیست.</p>	<p>این موضوع یا باید از طریق اصلاح ماده ۳۵ قانون تاسیس شرکت های بیمه و بند د ماده ۳۲ قانون پولی و بانکی کشور همسو با مورد ۱-۲ از بند ب ماده ۴ صورت پذیرد.</p> <p>نتیجه جلسه کمیته مورخ ۹۶/۰۸/۱۵:</p> <p>در این مورد، اجماع بر این صورت گرفت که تعارض موجود در قوانین خاص با قانون و آیین نامه حاضر، همچون محدودیت سهم مشارکت در فعالیتهای بیمه ای و بانکی، در کارگروه تخصصی به مسئولیت سازمان سرمایه گذاری، طرح و بررسی گردد و نتیجه آن به کمیته ارائه شود.</p>

بخش اول: بررسی پیشنهادات آیین نامه تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

ردیف	متن مقرر	شرح اشکال	پیشنهاد اصلاحی
۳	<p>ماده ۱۵</p> <p>سرمایه‌گذاران، درخواست کتبی خود را به همراه مدارکی که در نمونه مربوط مشخص شده است به‌سازمان تسلیم می‌نمایند. سازمان پس از انجام بررسی‌های لازم و اخذ نظر وزارتخانه بخش ذی‌ربط، درخواست سرمایه‌گذاری را به همراه نظرات کارشناسی سازمان حداکثر ظرف مدت پانزده روز کاری در هیأت مطرح می‌نماید. عدم اعلام نظر وزارتخانه ذی‌ربط ظرف مدت ده روز از تاریخ وصول استعلام، به منزله موافقت آن وزارتخانه با سرمایه‌گذاری مزبور تلقی می‌شود. براساس تصمیم متخذه که قبلاً نظر موافق سرمایه‌گذار خارجی نیز نسبت به آن اخذ شده است، مجوز سرمایه‌گذاری تنظیم و با تأیید و امضای وزیر امور اقتصادی و دارایی صادر می‌گردد.</p> <p>تبصره - مجوز سرمایه‌گذاری حاوی مشخصات سرمایه‌گذاران، نوع و نحوه سرمایه‌گذاری خارجی، چگونگی انتقال سود و منافع حاصل شده و سایر شرایط مربوط به تصویب هر طرح سرمایه‌گذاری، خواهد بود.</p>	<p>شرایط اعلام نظر سایر دستگاه‌ها که در قسمت اخیر ماده ۱۵ آیین‌نامه آمده است، باید از متن ماده حذف و در تبصره ذکر شود.</p> <p>ضمناً باید توجه کرد که یکی از چالش‌های سرمایه‌گذاری خارجی، مشکل تعدد مجوزها و نامعلوم بودن آنهاست. مجوزهای لازم برای سرمایه‌گذاری خارجی به دو دسته تقسیم می‌شوند (مجوز عام و مجوزهای خاص)</p> <p>و با توجه به اینکه ماده ۲ قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی حکم می‌کند که "پذیرش سرمایه‌گذاری خارجی بر اساس این قانون و با رعایت سایر قوانین و مقررات جاری کشور ... می‌باشد.</p> <p>لذا:</p> <p>یکی از مشکلات سرمایه‌گذاری، چه برای سرمایه‌گذار داخلی و چه سرمایه‌گذار خارجی، نامشخص بودن این مجوزها در هر یک از صنایع است. بنابراین پیش‌بینی راهکاری برای حل این مشکل ضروری است.</p> <p>همچنین با توجه به اینکه در ماده ۷ قانون، کلیه دستگاه‌های ذی‌ربط مکلف به معرفی نماینده تام‌الاختیار به سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران شده‌اند، علی‌الاصول، موافقت این نمایندگان در سازمان با صدور مجوز سرمایه‌گذاری خارجی، باید در حکم موافقت هر یک از دستگاه مربوط با حوزه فعالیت سرمایه‌گذاری محسوب شود و در نتیجه سرمایه‌گذار خارجی از کسب مجوزهای خاص برای سرمایه‌گذاری در یک حوزه معاف گردد.</p>	<p>پیشنهاد می‌گردد ضمن تغییر نگارش متن ماده و تبصره به این ترتیب که متن تبصره فعلی در متن ماده آورده شود، عبارت زیر نیز به عنوان تبصره دیگر به این ماده، الحاق گردد:</p> <p>"صدور مجوز سرمایه‌گذاری از سوی سازمان، سرمایه‌گذار خارجی را از کسب مجوزهای خاص در هر رشته معاف می‌کند."</p> <p>نتیجه جلسه کمیته مورخ ۹۶/۰۸/۱۵</p> <p>در خصوص صدور مجوز سرمایه‌گذاری از سوی سازمان و دیگر مجوزهای خاص صادره از سوی سایر نهادها و وزارتخانه‌ها، مقرر شد راهکار الزام دستگاه‌ها به پاسخگویی استعلامات انجام شده سازمان سرمایه‌گذاری، مورد بررسی تکمیلی قرار گیرد.</p>

بخش اول: بررسی پیشنهادات آیین نامه تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

ردیف	متن مقرر	شرح اشکال	پیشنهاد اصلاحی
۴	<p>ماده ۲۴</p> <p>چنانچه مجوز سرمایه گذاری معطوف به بند "ب" و یا "ج" ماده (۱۷) قانون گردد، مجوز مذکور در حکم مجوز صادرات می باشد و بنگاه سرمایه پذیر می تواند ارز حاصل از صادرات خود را در یک حساب امنی نزد یکی از بانک های داخلی و یا خارجی واریز نموده و در حد مصارفی که در مجوز سرمایه گذاری تعیین شده است، مستقیماً از آن برداشت و به سرمایه گذار خارجی پرداخت نماید. هرگونه مازاد ارز نسبت به مصارف قابل برداشت، مشمول مقررات ارزی کشور است. در هر صورت بنگاه اقتصادی سرمایه پذیر مکلف است پس از پرداخت وجوه مربوط ضمن ارائه گواهی انجام صادرات، مراتب را کتباً به اطلاع سازمان برساند.</p>	<p>ماده ۲۴ اصلاحی:</p> <p>در اجرای بند الف ماده ۲ قانون، چنانچه مقرر شود محصولات تولیدی و یا خدمات بنگاه اقتصادی سرمایه پذیر صادر شود، بنگاه اقتصادی سرمایه پذیر موظف است پروانه گمرکی مربوط یا گواهی صادرات خدمات را به سازمان ارائه دهد.</p> <p>بدین ترتیب سرمایه گذار مجبور به اخذ مجوزهای مختلف می شود که در صلاحیت سازمان های مختلف میباشد و این امر باعث سردرگمی سرمایه گذار می شود.</p> <p>مجوز سرمایه گذاری مورد اشاره در ماده ۲، قبل از اصلاح، به منزله مجوز صادرات نیز تلقی می شد، لذا سرمایه گذار برای ورود اقلام مورد نیاز خود از اخذ مجوز صادرات معاف بود. اما با اصلاح این ماده، این دو مجوز از هم تفکیک شد و سرمایه گذار مجبور به اخذ ۲ مجوز مستقل شد. این در حالی است که تلاش برای شناسایی قوانین محل و حذف مجوزهای زاید سرمایه گذاری مدتهاست که در دستور کار سازمانهای ذی ربط قرار گرفته است.</p> <p>لذا مقتضی است تا در جهت یکپارچگی قانون های تصمیم گیری در این خصوص اقدام شود.</p>	<p>متن مندرج در نسخه اولیه این ماده که شرایط مساعد تری را برای سرمایه گذار پیش بینی نموده بود، جایگزین متن فعلی گردد.</p>

بخش اول: بررسی پیشنهادات آیین نامه تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

پیشنهاد اصلاحی	شرح اشکال	متن مقرر	ردیف
<p>جملات زیر به متن ماده اضافه شود: اعطای مجوز تغییر کاربری زمین منوط به رعایت ضوابط قانونی می باشد. در مورد تغییر کاربری زمین در خارج از محدوده شهرها، مناطق و شهرک‌های صنعتی، موضوع منوط به اخذ مجوزهای قانونی لازم از وزارت جهاد کشاورزی است.</p>	<p>تغییر کاربری خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرک‌ها مستند به قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها مصوب ۱۳۷۴/۰۳/۳۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی محدود به موارد ضروری به تشخیص کمیسیون تغییر کاربری تبصره ۱ ماده ۱ قانون مذکور شده است. رئیس سازمان جهاد کشاورزی تنها یکی از اعضای کمیسیون مذکور است، بنابراین منوط کردن تغییر کاربری به مجوز وزارت کشاورزی در آیین نامه به دلیل مخالفت با قانون مصوب مجلس ممکن نمی باشد، بلکه مرجع صالح کمیسیون مذکور است.</p>	<p>ماده ۳۴ در مواردی که انجام سرمایه‌گذاری خارجی منجر به تشکیل شرکت ایرانی گردد، تملک زمین به نام شرکت متنا سب با طرح سرمایه‌گذاری به تشخیص سازمان مجاز می باشد"</p>	<p>۵</p>

کمیته موضوع ماده ۱۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

پیوست

دستور جلسه پنجاه و ششمین نشست کمیته ماده ۱۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مورخ ۹۶/۰۹/۱۳

بخش دوم

بررسی پیشنهادات راجع به

قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

بخش دوم: بررسی پیشنهادات راجع به قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

ردیف	متن قانون	شرح اشکال	پیشنهاد اصلاحی
۱	<p>بند د ماده ۲</p> <p>سهم ارزش کالا و خدمات تولیدی حاصل از سرمایه گذاری خارجی موضوع این قانون نسبت به ارزش کالا و خدمات عرضه شده در بازار داخلی در زمان صدور مجوز، در هر بخش اقتصادی از بیست و پنج درصد (۲۵٪) و در هر رشته، از سی و پنج درصد (۳۵٪) بیشتر نخواهد بود. تعیین رشته ها و میزان سرمایه گذاری در هر یک از آنها طبق آئین نامه ای خواهد بود که به تصویب هیات وزیران برسد.</p> <p>سرمایه گذاری خارجی جهت تولید کالا و خدمات برای صدور به خارجی از کشور به جز نفت خام از این نسبت ها معاف است</p>	<p>بر اساس این ماده میزان سرمایه‌گذاری در هر یک از بخش‌ها و رشته‌ها به تشخیص هیأت واگذار شده که این موضوع صراحتاً با آزاد بودن سرمایه‌گذاری در کلیه بخش‌ها و نبود محدودیت درصد مشارکت در تضاد است. ضمن اینکه این بند، این ابهام را برای سرمایه‌گذار به وجود می‌آورد که سهم ارزش کالا و خدمات او برای سرمایه‌گذاری در بخش‌های یاد شده با محدودیت روبرو است؛</p> <p>وزیر امور اقتصادی و دارایی در تفسیر بند فوق اعلام داشته است: تعیین این سهم (بند د ماده ۲) به هیچ وجه به معنای آن نیست که تنها ۲۵ درصد سرمایه‌گذاری در پروژه‌های تولیدی و خدماتی می‌تواند دارای منشأ خارجی باشد، بلکه منظور از تعیین سهم ۲۵ درصدی، تعیین نقش سرمایه‌گذاری خارجی در پروژه ای خاص حتی بیش از ۵۰ درصد باشد."</p> <p>به نظر می‌رسد ابهام مذکور به کاربرد اصطلاحات و مفاهیمی عام نظیر "بخش اقتصادی" و "رشته" در بند (د) ماده ۲ قانون برمی‌گردد که در بند (د) ماده ۸ آیین‌نامه نیز تکرار شده است. هر چند در برخی مقررات - عمدتاً مصوب هیأت وزیران - اصطلاح "بخش اقتصادی" تکرار شده است اما تعریف قانونی و نحوه محاسبه آن وجود ندارد. تنها در بند (د) ماده ۲ تصریح شده است که "زمان صدور مجوز" زمان محاسبه خواهد بود.</p>	<p>در ماده ۱ آیین‌نامه "بخش اقتصادی" و "رشته اقتصادی" به صورت شفاف تعریف شود و مشخص گردد که نحوه محاسبه سهم ارزش کالا و خدمات تولیدی حاصل از سرمایه‌گذاری خارجی نسبت به ارزش کالا و خدمات عرضه شده در بازار داخلی، به چه ترتیب است.</p>

بخش دوم: بررسی پیشنهادات راجع به قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

پیشنهاد اصلاحی	شرح اشکال	متن قانون	ردیف
	<p>اصل هشتاد و یکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مقرر کرده است: "دادن امتیاز تشکیل شرکتهای و مؤسسات در امور تجاری و صنعتی و کشاورزی و معادن و خدمات به خارجیان مطلقاً ممنوع است".</p> <p>اختلاف آراء در تفسیر این اصل قانون اساسی و نیازهایی که چالش‌هایی که در مسیر سرمایه‌گذاری خارجی ایجاد کرد، سؤالاتی را مطرح کرد که منتهی به صدور دو نظریه مشورتی از سوی شورای نگهبان شد:</p> <p>۱- نظر شورای نگهبان در ارتباط با اصل ۸۱ قانون اساسی مصوب ۱۳۶۰/۰۲/۰۲: "شرکت‌های خارجی که با دستگاه‌های دولتی ایران قرارداد قانونی منعقد نموده اند می‌توانند جهت انجام امور قانونی و فعالیت‌های خود در حدود قراردادهای منعقد طبق ماده ۳ قانون ثبت شرکت‌ها به ثبت شعب خود در ایران مبادرت نمایند و این امر با اصل ۸۱ قانون اساسی مغایرتی ندارد"</p> <p>۲- تفسیر اصل ۸۱ و ۸۲ قانون اساسی مصوب ۱۳۶۰/۰۲/۰۳: ۱- ثبت شعبه شرکت یا مؤسسه خارجی در ایران و یا مشارکت و تحصیل مالکیت سهام شرکتهای ایرانی در حد کمتر از پنجاه درصد سهام در هر مورد مشروط بر آنکه در اساسنامه شرکت و موافقتنامه فیما بین، قدرت تصمیم‌گیری مدیران و سهامداران ایرانی در مجامع عمومی محدود نگردیده بلکه تفویض سهامداران ایرانی بر سهام خارجی به نحو بارزی مشهود و پیش‌بینی شده باشد، باز هم مورد از نظر ثبت شرکتهای مغایر با اصل ۸۱ قانون اساسی نمی‌باشد.</p>	<p>تبصره ماده ۲</p> <p>قانون مربوط به تملک اموال غیر منقول اتباع خارجی مصوب ۱۳۱۰/۳/۱۶ کماکان به قوت خود باقی می‌باشد. تملک هر نوع زمین به هر میزان به نام سرمایه‌گذار خارجی در چارچوب این قانون مجاز نمی‌باشد.</p>	۲

بخش دوم: بررسی پیشنهادات راجع به قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

پیشنهاد اصلاحی	شرح اشکال	متن قانون	ردیف
	<p>۱ اشکال اصلی این است که در حال حاضر می‌توان قائل وجود دو نظر در خصوص حداکثر درصد سهام خارجی در حقوق ایران بود:</p> <p>❖ الف: در حال حاضر محدودیت‌های مقرر برای حداکثر درصد سهام سرمایه‌گذار خارجی در حقوق ایران با تصویب قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی برای سرمایه‌گذار مشمول این قانون برداشته شده است. در توجیه این استدلال می‌توان به دلایل زیر اشاره کرد:</p> <p>۱- ماده ۸ قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۱/۰۳/۰۴ مقرر کرده است: “ سرمایه گذاری های خارجی مشمول این قانون از کلیه حقوق، حمایتها و تسهیلاتی که برای سرمایه گذاری های داخلی موجود است به طور یکسان برخوردار می باشند.” از جمله می‌توان به حق ثبت شرکت اشاره کرد .</p> <p>۲- در مواردی که هنوز سرمایه‌گذار خارجی مشمول محدودیت‌های قانونی است، قانونگذار به آن تصریح کرده است. تبصره ماده ۲ قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی مقرر می‌کند: “قانون مربوط به تملک اموال غیرمنقول اتباع خارجی مصوب ۱۳۱۰ . ۳ . ۱۶ کماکان به قوت خود باقی می باشد. تملک هر نوع زمین به هر میزان به نام سرمایه‌گذار خارجی در چارچوب این قانون مجاز نمی باشد.”</p> <p>۳- در ماده ۲ ضوابط سرمایه‌گذاری خارجی بیان شده است که از جمله می‌توان به عدم متضمن اعطای امتیاز بودن سرمایه‌گذاری اشاره کرد؛ اما اشاره‌ای به حداکثر درصد سهام خارجی در حقوق ایران نشده است و این سکوت در مقام بیان است.</p>		

بخش دوم: بررسی پیشنهادات راجع به قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

پیشنهاد اصلاحی	شرح اشکال	متن قانون	ردیف
	<p>۴- در ماده ۴ آیین نامه قانون نیز مقرر شده است: "سرمایه‌گذاران خارجی از رفتار یکسان با سرمایه‌گذاران داخلی برخوردارند".</p> <p>۵- از ویژگی‌های سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در آیین‌نامه اینست که "محدودیتی از نظر درصد مشارکت سرمایه‌گذاری خارجی وجود ندارد".</p> <p>❖ ب: نظر مخالف مبنی بر این است که سرمایه‌گذار خارجی همچنان مشمول منع مذکور در اصل ۸۱ قانون اساسی با قیودی است که شورای نگهبان در نظر تفسیری بر آن افزوده است. در این خصوص نیز استدلالات زیر اقامه شده است:</p> <p>۱- در قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی تصریحی به اینکه قیدی راجع به حداکثر درصد سهام سرمایه‌گذار خارجی در حقوق ایران وجود ندارد نشده است. بنابراین در این خصوص باید به سایر مواد قانونی مراجعه کرد.</p> <p>۲- در ماده ۲ قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی نیز مقرر شده است: "پذیرش سرمایه‌گذاری خارجی براساس این قانون و با رعایت سایر قوانین و مقررات جاری کشور" می‌باشد.</p> <p>۳- حتی اگر بپذیریم که قیود راجع به حداکثر درصد سهام سرمایه‌گذار خارجی حذف شده است، باز هم با توجه به تعارض قانون عادی با قانون اساسی، چنین امتیازی قابل اختصاص به سرمایه‌گذار خارجی نخواهد بود.</p>		

بخش دوم: بررسی پیشنهادات راجع به قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

پیشنهاد اصلاحی	شرح اشکال	متن قانون	ردیف
در بند (ب) ، عبارت " سرمایه گذاری پورتفولیو (بازار سهام) و سایر روش های مجاز " به انتهای بند اضافه گردد.	ایراد مشابه به ماده ۳ آیین نامه میباشد	<p>ماده ۳</p> <p>سرمایه گذاری های خارجی که براساس مفاد این قانون پذیرفته می شود از تسهیلات و حمایت های این قانون برخوردارند. این سرمایه گذاری ها به دو طریق زیر قابل پذیرش هستند:</p> <p>الف - سرمایه گذاری مستقیم خارجی در زمینه هایی که فعالیت بخش خصوصی در آن مجاز می باشد.</p> <p>ب - سرمایه گذاری های خارجی در کلیه بخش ها در چارچوب روشهای " مشارکت مدنی"، " بیع متقابل " و " ساخت، بهره برداری و واگذاری " که برگشت سرمایه و منافع حاصله صرفاً از عملکرد اقتصادی طرح مورد سرمایه گذاری ناشی شود و متکی به تضمین دولت یا بانکها و یا شرکتهای دولتی نباشد.</p> <p>تبصره - مادام که سرمایه خارجی موضوع روشهای (ساخت ، بهره برداری و واگذاری) مندرج در بند (ب) این ماده و سود مترتب بر آن مستهلک نشده است ، اعمال حق مالکانه نسبت به سهم سرمایه باقی مانده در بنگاه اقتصادی سرمایه پذیر توسط سرمایه گذار خارجی مجاز می باشد.</p>	۳

بخش دوم: بررسی پیشنهادات راجع به قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

ردیف	متن قانون	شرح اشکال	پیشنهاد اصلاحی
۴	ماده ۵ سازمان ، تنها نهاد رسمی تشویق سرمایه گذاری های خارجی در کشور و رسیدگی به کلیه امور مربوط به سرمایه گذاری های خارجی می باشد و درخواست های سرمایه گذاران خارجی درخصوص امور مربوط از جمله پذیرش ، ورود ، به کارگیری و خروج سرمایه می باید به آن سازمان تسلیم گردد.	با توجه به صراحت این ماده مبنی بر اینکه سازمان سرمایه گذاری تنها نهاد رسمی رسیدگی به کلیه امور (از جمله مجوزهاست) و با توجه به ضرورت اجرایی کردن طرح پنجره واحد، مناسب است تا اختیار استعلام و اخذ کلیه مجوزهای لازم به عهده سازمان قرار گیرد.	متن زیر به انتهای ماده اضافه شود: تمامی وزارتخانه ها و دستگاه های اجرایی مرتبط به موضوع سرمایه گذاری خارجی، موظف به همکاری با سازمان بوده و اختیار استعلام و اخذ کلیه مجوزهای لازم، به عهده سازمان است.
۵	ماده ۹ سرمایه گذاری خارجی مورد سلب مالکیت و ملی شدن قرار نخواهد گرفت مگر برای منافع عمومی ، به موجب فرآیند قانونی ، به روش غیر تبعیض آمیز و در مقابل پرداخت مناسب غرامت به ماخذ ارزش واقعی آن سرمایه گذاری بلافاصله از سلب مالکیت تبصره ۱- تقاضای جبران خسارت وارده باید حداکثر در مدت یک سال پس از سلب مالکیت یا ملی شدن به هیات تسلیم شود . تبصره ۲- اختلاف ناشی از سلب مالکیت یا ملی شدن براساس ماده (۱۹) این قانون حل و فصل خواهد شد.	ضرورت دارد به روشنی در فصل دوم آیین نامه اجرایی "نحوه رسیدگی به اعتراض و پرداخت غرامت به سرمایه گذاران خارجی در صورت سلب مالکیت و ملی شدن" مورد اشاره قرار گیرد.	پیشنهاد می شود تکلیف تدوین آیین نامه مربوط به نحوه رسیدگی به تقاضای جبران خسارت به انتهای تبصره ۱ ماده ۹ قانون الحاق گردد: "آیین نامه اجرایی نحوه رسیدگی به تقاضای جبران خسارت ظرف مدت ۶ ماه توسط سازمان تهیه شده و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید."

بخش دوم: بررسی پیشنهادات راجع به قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

ردیف	متن قانون	شرح اشکال	پیشنهاد اصلاحی
۶	ماده ۱۳ اصل سرمایه خارجی و منافع آن یا آنچه که از اصل سرمایه در کشور باقی مانده باشد با دادن پیش آگهی سه ماهه به هیأت و بعد از انجام کلیه تعهدات و پرداخت کسورات قانونی و تصویب هیأت و تایید وزیر امور اقتصادی و دارائی قابل انتقال به خارج خواهد بود.	با استناد به ماده (۵) قانون، مبنی بر تعیین سازمان سرمایه گذاری بعنوان تنها نهاد رسمی تشویق و حمایت سرمایه گذاری در کشور، بهتر است مسئولیت هیات وزیران در موضوع انتقال سرمایه به خارج، مستقیماً به سازمان منتقل شود.	ماده ۱۳- اصل سرمایه خارجی و منافع آن یا آنچه که از اصل سرمایه در کشور باقی مانده باشد با دادن پیش آگهی سه ماهه به هیأت و بعد از انجام کلیه تعهدات و پرداخت کسورات قانونی و تصویب هیأت و تایید وزیر امور اقتصادی و دارائی احراز تحقق موارد مذکور توسط سازمان، با مجوز صادره از سوی سازمان سرمایه گذاری، قابل انتقال به خارج از کشور خواهد بود.
	ماده ۱۴ سود سرمایه‌گذاری خارجی پس از کسر مالیات و عوارض و اندوخته‌های قانونی با تصویب هیأت و تایید وزیر امور اقتصادی و دارائی قابل انتقال به خارج است.		ماده ۱۴- سود سرمایه‌گذاری خارجی پس از احراز کسر مالیات و عوارض و اندوخته‌های قانونی با تصویب هیأت و تایید وزیر امور اقتصادی و دارائی توسط سازمان و مجوز صادره از سوی سازمان، قابل انتقال به خارج از کشور است.
	ماده ۱۵ پرداخت‌های مربوط به اقساط اصل تسهیلات مالی سرمایه‌گذاران خارجی و هزینه‌های مربوطه، قراردادهای حق اختراع، دانش فنی، کمک‌های فنی و مهندسی، اسامی و علائم تجاری، مدیریت و قراردادهای مشابه در چارچوب سرمایه‌گذاری خارجی بر اساس مصوبات هیأت و تایید وزیر امور اقتصادی و دارائی، با مجوز صادره از سوی سازمان قابل انتقال به خارج می‌باشد.		ماده ۱۵- پرداخت‌های مربوط به اقساط اصل تسهیلات مالی سرمایه‌گذاران خارجی و هزینه‌های مربوطه، قراردادهای حق اختراع، دانش فنی، کمک‌های فنی و مهندسی، اسامی و علائم تجاری، مدیریت و قراردادهای مشابه در چارچوب سرمایه‌گذاری خارجی بر اساس مصوبات هیأت و تایید وزیر امور اقتصادی و دارائی، با مجوز صادره از سوی سازمان قابل انتقال به خارج می‌باشد.

بخش دوم: بررسی پیشنهادات راجع به قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

پیشنهاد اصلاحی	شرح اشکال	متن قانون	ردیف
<p>جهت حل این معضل و موانع اجرایی اصل ۱۳۹ راهکارها و پیشنهادهایی به شرح ذیل توصیه می‌شود:</p> <p>۱- با عنایت به عدم تعریف دقیق اموال دولتی در قوانین مصوب، روشن نبودن وضعیت اموال شرکتهای دولتی، عدم تعیین موارد مهم مورد اشاره در اصل ۱۳۹ قانون اساسی، مشخص نبودن مراحل و زمان اخذ مجوز قبل از ارجاع به داوری یا بعد از ارجاع به داوری و سایر ابهامات اصل ۱۳۹ به شرح فوق، اساسی‌ترین راهکار تدوین و تصویب قانون نحوه اجرای اصل ۱۳۹ قانون اساسی است که بتواند به صورت جامع و کامل کلیه چالش‌ها و ابهامات اجرای اصل ۱۳۹ قانون اساسی را برطرف کند. در صورت تأیید این پیشنهاد، توصیه می‌شود با تشکیل یک کارگروه مرکب از حقوقدانان متخصص در این زمینه در معاونت حقوقی ریاست جمهوری و با بهره‌گیری از تجارب و تلاشهای قبلی در خصوص تدوین قانون نحوه اجرای این اصل، نسبت به تهیه پیش‌نویس این قانون و ارجاع آن به نهادهای ذیصلاح اقدام گردد .</p> <p>۲- با توجه به عدم وجود نظریه تفسیری از سوی شورای نگهبان در خصوص اصل ۱۳۹ قانون اساسی، می‌توان نسبت به اخذ یک نظریه تفسیری در خصوص ابهامات اجرایی اصل ۱۳۹ از شورای نگهبان اقدام نمود. هر چند احتمالاً نظریه تفسیری شورای نگهبان نمی‌تواند پاسخگوی کلیه چالش‌ها و ابهامات اجرایی این اصل باشد .</p>	<p>با توجه به وضعیت پسابرجام و گسترش روابط تجاری و اقتصادی بین المللی که لازمه آن انعقاد قراردادهای بین المللی است که در عمده این قراردادها، داوری به عنوان شیوه حل و فصل اختلافات پذیرفته می‌شود، این شیوه قطعاً با ابهامات اجرای اصل ۱۳۹ قانون اساسی روبه رو خواهد شد.</p> <p>با عنایت به اینکه قراردادهای منعقد بین المللی جهت توسعه اقتصادی عمدتاً با طرفهای دولتی منعقد می‌گردد، ابهامات ناشی از اجرای اصل ۱۳۹ در حوزه حل و فصل اختلافات ناشی از این قراردادها یک چالش جدی است. تجربه نشان داده است که بیشتر این قراردادها چه در مرحله اجرا یا تفسیر با اختلافات جدی میان طرفین روبه‌رو خواهد شد که در صورت پیش‌بینی داوری جهت حل و فصل اختلافات این قراردادها، چالش‌های اجرای اصل ۱۳۹ به شرح فوق، مطرح خواهد شد.</p> <p>در خصوص این اصل تفسیرها و رویه‌های مختلفی مطرح شده است که رویه اجرایی پیرامون این اصل را دچار تشتت نموده است. تجربه چندین ساله داوری مؤید این امر است که متأسفانه نه تنها طرف ایرانی از این اصل در داوریهای بین المللی بهره‌مند نشده است بلکه بر عکس گاهی طرف‌های خارجی در مراجعه طرف ایرانی به داوری بین المللی، به مفاد اصل ۱۳۹ جهت رد دعوی خواهان ایرانی استناد می‌نمایند!</p>	<p>ماده ۱۹ اختلافات بین دولت و سرمایه گذاران خارجی در خصوص سرمایه گذاری های موضوع این قانون چنانچه از طریق مذاکره حل و فصل نگردد در دادگاه های داخلی مورد رسیدگی قرار می گیرد ، مگر آن که در قانون موافقتنامه دوجانبه سرمایه گذاری با دولت متبوع سرمایه گذار خارجی، در مورد شیوه دیگری از حل و فصل اختلافات توافق شده باشد</p>	<p>۷</p>

بخش دوم: بررسی پیشنهادات راجع به قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

پیشنهاد اصلاحی	شرح اشکال	متن قانون	ردیف
<p>۳- در خصوص رویه قضایی متفاوت دادگاهها، راهکار اخذ رأی وحدت رویه از سوی هیأت عمومی دیوان عالی کشور وجود دارد که می‌تواند منجر به ایجاد رویه قضایی واحد در محاکم کشور شود. هرچند این راهکار نیز جامعیت راهکار اول یعنی تدوین و تصویب قانون نحوه اجرای اصل ۱۳۹ قانون اساسی را ندارد .</p> <p>۴- آموزش قضات دادگستری در این زمینه و تو صیه به نهادها و سازمانهای دولتی جهت تنظیم دقیق شرط ارجاع به داوری (همانند قضیه کارخانه آلومینا) در قراردادهای بین‌المللی</p> <p>۵- مرکز بین المللی برای حل و فصل اختلافات ناشی از سرمایه‌گذاری (ICSID) اختصاصاً برای حل و فصل اختلافات ناشی از سرمایه‌گذاری بین سرمایه‌گذاران و دولت‌ها تأسیس شده است. بسیاری از معاهدات دوجانبه و چندجانبه سرمایه‌گذاری در ماده حل‌وفصل اختلافات، ایکس‌سید را به این منظور تعیین می‌کنند. بنابراین موضوع پیوستن به کنوانسیون ایکس‌سید، یکی از پیشنهادات مناسب در این خصوص می باشد.</p>			